

JÓN KALMAN
STEFÁNSSON

Tristetea
îngerilor

Traducere din limba franceză
de Magda Răduță

POLIROM
2023

Cuprins

<i>Ochii ne sunt ca picături de ploaie</i>	5
<i>Unele cuvinte se fac înveliș în căușul timpului, și înăuntru se află poate amintirea ta</i>	11
<i>Moartea nu aduce nici o mângâiere</i>	131
<i>Călătoria: Dacă diavolul a mai făcut ceva pe lumea asta în afară de bani, atunci a făcut ninsoarea care se abate peste munți.....</i>	135

III

Ferma se află pe o colină, poate e și înconjurată de un teren neted cu iarbă, câmp e prea mult spus, dar acum tot pământul se odihnește sub plapuma groasă de nea, puteau să fi trecut prin fața casei, ba chiar ar fi putut să calce pe deasupra ei și nu și-ar fi dat seama, nici n-ar fi ghicit că sub tălpile lor se găsește viață. Aici, fermele și casele se pierd sub zăpada care cade din cer și se rostogolește de pe pantele munților.

Trebuie să-și lase sacii de poștă la poalele colinei, am... să vin... să le iau mai... mai târziu, promite țăranul cu o voce îndoită, ai zice că vorbele îl îngrozesc. Numai în gesturile lui nu se cunoaște nici o urmă de șovăială, îi cere lui Jens să-l prindă cu brațul de umeri și îl ajută să urce panta, băiatul îi urmează clătînându-se, mai sunt două sute de metri până la fermă, cel mult, vara, când totul e verde și cerul de-un albastru infinit, distanța asta e o plimbare plăcută, dar acum e o expediție în toată regula, zece kilometri, poate douăzeci, țăranul trebuie să facă două halte ca să-și recapete suflul, câinele alcargă în jurul lui, cu o ureche lăsată în jos, coada făcută covrig și limba atârănând, ce bine e să primești oaspeți, îți aduc mirosuri noi și un pic de viață, animalul ar fi lătrat cu siguranță dacă stăpânul lui n-ar fi fost atât de încruntat. Firește, e greu să n-ai drept la

exprimare, câinele face un salt într-o parte și înghite câteva guri de zăpadă ca să se potolească. Țăranul se oprește în fața unei forme albe și nelămurite, întinde o mână și, ca prin magie, în fața ochilor li se deschide un peisaj întunecat, ești un elf? mormăie Jens, cuvintele aproape că nu i se mai înțeleg de frig și de promoroacă.

Intrarea e strâmtă, Jens e nevoit să meargă fără ajutor, ceea ce și face, dar se prăbușește odată ajuns în bucătărie și rămâne întins pe jos. Sacii, murmură... Mă duc... să-i caut..., răspunde țăranul. Se uită la femeia din odaie, ea clatină din cap, a înțeles tot ce trebuia să înțeleagă. Cufundată în penumbră, bucătăria e mai degrabă mică pentru ei trei, mai ales când stăpâna casei se așază în genunchi în fața cuptorului și începe să sufle ca să ațâțe focul, cuptorul e călduț încă, a rămas așa de la cină. Ne-am abătut de la drum, explică băiatul, apropiindu-se de foc, apropiindu-se de căldură, apropiindu-se de viață. Da, încuviințează femeia, care ridică ochii spre el, altfel n-ați fi ajuns aici. Arată cam rău, are hainele ude? întrebă ea uitându-se spre poștaş. Ni s-a înclinat barca și Jens a căzut peste bord, el e Jens, precizează băiatul arătând cu bărbia către tovarășul lui. Femeia se mai uită o dată la poștaş înainte să se întoarcă la treaba ei. Băiatul se sprijină de peretele în spatele căruia se aud zgomote, sunt șoareci, desigur, pietrele sunt pline de găurele, unele sunt de mare folos, poți să pui acolo dinții de lapte ai copiilor, asta le dă viață lungă. Cu spatele sprijinit de perete, se uită cum femeia ațâță focul. În capătul acesta de lume, femeile știu cum să smulgă focul din ațipire, fac asta în fiecare dimineață, de sute de ani. În alte părți, departe

de aici, bărbați plini de înțelepciune s-au gândit cum e cu umanitatea și cu universul, s-au descoperit planete și versuri au văzut lumina zilei, împărați, regi, generali au alungat viața din jurul lor și astfel Istoria și-a cunoscut creșterile și descreșterile; anii s-au adunat în veacuri și, în toată vremea asta, aici, la marginea lumii, femeile s-au trezit înaintea lui Dumnezeu și a bărbaților ca să se ducă să îngenuncheze înaintea cuptorului și să trezească jarul pe care îl încredințaseră nopții. Aprinsul focului poate să țină și un ceas, suflă până le apar broboane de sudoare pe frunte, suflă și nu renunță, ce-ar fi viața fără foc atunci când frigul domnește pretutindeni? Suflă, își pierde suflarea, când iese în sfârșit fum și le răbufnește în față, ochii încep să le usture și să le lăcrimeze. Fumul le face să plângă. Aici e bine când verși lacrimi. Mor copii, mor vise, lumina care scânteiază în fiecare suflet pălește încet-încet, până dispare; și cei care nu plâng se preschimbă în pietre. Femeile suflă în jar. Poate plâng și pentru că pot să trezească un foc, dar nu și un bărbat.

Flăcările proaspete luminează fața osoasă și slabă a femeii, are buzele groase și crăpate, își ține tot timpul ochii căprui întredeschiși, ca să nu intre fumul. La lumina focului se văd și cuiele bătute în grinda din mijloc, acolo toamna și chiar și iarna târziu se atârână carnea, lângă vatră, unde e fumul mai bogat, măruntaie într-un sac de pânză și bucăți de carne, dar acum nu mai e nimic acolo, doar cuiele goale, în ultimul stă atârnată o bucată de piele din care, când o veni primăvara, se vor face încălțări. Jens a început să tremure. Femeia îi aruncă o privire absentă, obrazul drept îi joacă în lumină, cel stâng a rămas în umbră, e când strălucind de

tinerețe, când bătrână și întunecată. Apoi parcă își vine în simțiri, se ridică și se pune în genunchi lângă el, își vără mâna printre haine și simte cât e de frig acolo, ajută-mă să-l dezbrac, îi spune. Jens nu se împotrivește în nici un fel când se apucă să îi scoată hainele pe jumătate înghețate. Apar de undeva trei fețe de copii, șase ochi rotunzi și curioși, treceți în pat, le spune femeia, ca și când ar fi avut ochi la ceafă. Jens nu mai are nimic pe el, uriașul e gol pușcă, nimeni nu l-a mai văzut așa de ani întregi, afară de Salvör, în secretul odăii comune și, de două ori, scaldat de lumina nopților de vară. Brațele musculoase, picioarele puternice, umerii largi și bine clădiți sunt acum la fel de slabe ca ale unui moșneag. Îl duc amândoi în odaia comună, unde nu e așa cald ca în bucătărie. Vine și bărbatul, Jens e în pielea goală și slab, mormăie ceva, copiii se uită țintă la el din pat, unul dintre ei, cel mai mic, începe să tușească, la început mai slab, ca și când ar vrea să-și curețe gâtul de vreo mizerie, dar tusea crește și crește, până ce copilul nu mai poate să răsufle. Mamă! strigă ceilalți, dar femeia a și lăsat brațul lui Jens, care s-ar prăbuși ca plumbul la pământ dacă nu l-ar ține țăranul. Ia copilul în brațe, chipul lui micuț e roșu ca focul și buzele i s-au învinețit, îi murmură ceva la ureche și îl bate de câteva ori pe spate, tusea se potolește, copilul respiră din nou, viața nu s-a dus în altă parte. Îl pune încetișor la loc în pat, se întoarce spre ceilalți din odaie, trei perechi de ochi de copil și una de câine se uită cum Jens e culcat în celălalt pat, acolo dorm părinții, după cum se vede. O să fie nevoie să dormi cu el, îi spune femeia băiatului, o să fie nevoie? repetă el, aproape îngrozit. Are nevoie de căldură, doar

așa iese frigul din el, s-au văzut oameni morți și din mai puțin de-atât. Îi aruncă o privire pe furis, ca și cum i-ar pândi răspunsul, băiatul se uită la Jens, care tremură sub plapumă cu ochii închiși și fața palidă ca de mort. Apoi începe să se dezbrace, frigul a ucis mai mulți oameni decât e nevoie prin părțile astea. Țăranul și nevasta lui se întorc în bucătărie, copiii și câinele nu-i slăbesc din ochi, cel mai mic începe iarăși să tușească, ceilalți doi se ridică în pat dar se culcă la loc după ce icnetele se potolesc, băiatul și-a scos toată îmbrăcăminte în afară de izmene, pe astea nu, nu le scoate nici mort, să n-audă, trebuie să se întindă lângă Jens ca să-l încălzească, nu se știe niciodată în ce direcție pot să ajungă visele și unele dintre ele au efecte vizibile pe corpurile de bărbați. Imaginați-vă cât ar fi rușinea de mare dacă, lungit lângă poștaș, ar visa-o pe Ragnheiður, ca în noaptea aceea când a trebuit să coboare în pivniță ca să-și spele izmenele, lângă șoarecii condamnați la moarte sigură. Parcă îi vine și rău de la un gând ca ăsta, se strecoară repede lângă Jens, alungă până și ispita de a cerceta mai îndeaproape cărțile înșirate la capul patului, sunt cam treizeci, dacă nu mai puține, apoi înconjoară cu brațele trupul voinic de alături, aproape se sufocă de frig, parcă îmbrățișează un cadavru. Nu se mișcă, se străduiește să alunge gheata din Jens, e așa de absorbit că abia aude șușotelile copiilor și tusea pe care băiețelul se chinuie tot timpul s-o înăbușe, nu e întuneric în odaie, dar nici lumină de zi nu este. De tavan sunt atârinate trei lămpi cu ulei, împrăstie o lumină slabă ca ultima suflare a unuia care trage să moară, fereastra cea mică din perete e umbrită de zăpadă și cea mai mare

parte din casă e acoperită aproape în întregime de un strat gros de zăpadă. Cu cât e mai mare plapuma, cu atât e mai greu să pătrundă gerul nemilos și gheața aducătoare de moarte. În iernile cele mai afurisite, în bordeiele pe jumătate înfundate în pământ e deseori mai cald decât în casele de lemn pe care le găsești în Sat, unde îngheață totul în afară de mercur, de sânge și de dorințele cărnii. Băiatul stă cu ochii închiși, strânge în brațe corpul uriașului, din când în când îi masează pieptul fiindcă acolo e locul inimii și n-ați uitat cât de rău se împacă inima cu gerul, nu? O vacă mugește pe-aproape, grajdul e fără îndoială în spatele bucătăriei, e un muget lung, unde e lumina, întreabă vaca, unde e primăvara, nu era odată și iarbă de culoare verde? apoi adulmecă disprețuitor fânul din fața ei, uscăciunea asta nu-i aduce aminte deloc de iarba de astă-vară. Fânul strâns pentru iarnă e pe sfârșite, totuși vaca primește partea mai bună, oile se mulțumesc cu ce rămâne. Mugește din nou, apoi totul se cufundă iarăși în tăcere, dacă nu băgăm de seamă zgomotul din bucătărie. Să fi adormit și copiii? Ciulește urechea, nu aude nimic și se simte cuprins de tristețe, fiindcă glasurile de copii sunt lumina fără sfârșit a vieții, își ține respirația ca să audă mai bine și își dă seama că tusea înăbușită e mai aproape de el decât la început. Băiatul își ridică fruntea ca să se uite într-o parte și descoperă trei mogâldețe ridicate în fund, câinele e la picioarele patului, toți patru se uită în liniște la cei doi străini. Opt ochi rotunzi și curioși, câinele cu limba scoasă. Cea mai mare, o fetiță cu ochi negri, de vreo șapte-opt ani, își strânge în brațe surioara care se scutură de tusea înăbușită. Domnul cel voinic are să moară?